

lítások hiábavalóak maradtak, a hangosbemondón egy fiatal munkásnéfelolvassaasztrájkhatározatokat.

A kapun kívül egyre dagad a tömeg: tapsol, tapsol, tapsol, újra és újra meghallgatja a sztrájkfelhívást: követeljük a szükségállapot azonnali feloldását, a bebörtönzöttek azonnali szabadon bocsátását. A szöveg tartalmazza a letartóztatottak névsorát is. Persze az emberek szeretnének mást is hallani, például azt, hogy Lengyelország egyik vidéke a másik után ugyanígy elutasítja a szükségállapotot, vagy hogy Lech Walesa diadalmenetben a hajógyár felé tart. Tudják, hogy távolról sem ez a helyzet. De az újra meg újra felolvasott sztrájknyilatkozat monotonája legalább egy kicsit ellensúlyozza mindazt, amivel a rádió és a televízió vasárnap reggel hat óra óta bombázza őket.

„Ne hagyjátok el a gyáraitokat!”

Lenin Hajógyár, hétfő, 11 óra, a sztrájkbizottság gyűlésterme. „A Lengyel Népköztársaság teljes jogú állampolgárai vagyunk – mondja egy öreg munkás –, és nem mondunk le jogainkról.” Azért senki sem téveszti össze vágyait a realitásokkal. Tudják és kihirdetik, hogy bár a sziléziai bányászok sztrájkba léptek, de nem minden bányában, csak huszonhétben vagy talán csak hétben. A többi gdanski gyárat, melyeknek küldöttei itt vannak, már katonai igazgatás alá helyezték, s bár a munkások csak színlelik, mintha dolgoznának, mégis mindenki a helyén van. Nem terjednek kósza rémhírek, a jelenlévők csak annyit mondogatnak egymás között: „Tartsunk ki legalább harminchat óráig, és valami történni fog.”

Egy fiatal munkás hosszú előadásba kezd Gandhiról és az erőszakmentes ellenállásról. „Ha jön a hadsereg – mondja –, virágot veszünk a kezünkbe, és talán ők is leteszik a fegyvert.” Nincs sok sikere, mindenki arról beszél, hogy kerülni kell a provokációkat, nehogy a dolog elfajuljon, hogy nem szabad elhagyni a gyár területét, hogy akkor is ki kell tartani, ha könnygázzal és bénító gázzal árasztják el a hajógyárat. Hosszasan vitat-

koznak, vajon azok, akik távozni akarnak, kötelesek-e külön engedélyt kémi. Nem hoznak határozatot, de az általános hangulat az, hogy „inkább ötezer elszánt sztrájkoló maradjon, mint tizenötezer ingadozó”. Érezni a habozást a teremben, leolvasni egyik-másik tekintetről: szorongás a neve.

„Kedves dokkmunkás testvérek – mondja egy köpcös parasztember –, 1980-ban innen szállt fel a szikra, mely lángba borította egész Lengyelországot, mert ti így határozatok. Ma újra ilyen határozatot hoztatok – hát ne hagyjátok el a gyáraitokat! Mi, parasztek mindent megteszünk, hogy ne lehessen benneteket kiéheztetni. Levágunk annyi állatot, ami nektek kell, hogy legyen mit ennetek. Segítünk nektek, csak arra kérünk, ne engedjétek! Kicsoda ez a tábornok, aki saját nemzete ellen fordítja ágyút, és hadat üzen saját népének? A rádió eláraszt minket a propagandájával, de ha egységesek maradunk, mindent elérhetünk. Kedves munkások, ne féljétek semmitől, mert Isten a mi oldalunkon van, Szűz Mária nem fog bennünket elhagyni. Mentsétek meg a becsületünket!”

Belép a terembe Anna Walentynowic, aki miatt az egész kezdődött annak idején: az ő elbocsátása elleni tiltakozásból robbant ki a tavaly augusztusi sztrájk. Könnyezik. Waszkiewicz bejelenti, hogy az elnökség több tagja megmenekült a letartóztatástól. Felolvas egy újabb közleményt arról, hogy a sztrájk folytatódik és terjed. Így fejezi be: „Nincsenek külön instrukciók, mindenki tudja, mit kell tenni.”

Délután két óra: kilenc tank áll Gdansk kijáratánál, a varsói országúton. Tankok a párhuzamos utakon is. A főváros 348 kilométerre van innen, néhány helyen a rendőrség lezárta az országutat, és csak igazoltatás után enged tovább. Varsótól tizenöt kilométerre megelőzünk egy huszonkilenc tankból és páncélozott szállítójárműből álló oszlopot. Alig van civil jármű az utakon. A városban gyakorlatilag nincs közlekedés, a nagyobb útkereszteződéseknél katonák, tankok.

B. G.*

Le Monde, 1981. december 18.

Felhívás a lengyel nép megsegítésére

A demokratikus megújulásért másfél éve reménytelenül küzdő Lengyelország ma sebesültekkel, gyászolókkal, szétszakított, nélkülöző családok tízezreivel néz a kemény tél újabb megpróbáltatásai elébe.

Sok évszázados barátságunk, közös nemzeti hagyományaink végső feladását jelenenél, ha mi, magyarok a tragikus helyzetben elmulasztanánk együttérzésünk kifejezését lengyel testvéreink iránt.

Siessünk legalább gyermekeik segítségére!

Kérjük mindazokat, akik vállalni tudják lengyel munkásgyerekek vendégül látását vagy az ellátásuk és utazásuk költségeihez való hozzájárulást, jelentkezzenek a felhívásban megadott címeiken. A lengyel egyházat szándékozunk felkérni a legrászorultabb gyerekek utazásának előkészítésére.

Kérjük azok jelentkezését is, akik ajándéksomagot szándékoznak küldeni Lengyelországba!

A felhívás támogatóit egyúttal kérjük, mozgassanak meg minden lehetséges eszközt a lengyelek beutazását és a postai csomagok kiküldését korlátozó magyarországi rendelkezések feloldására!

Reméljük, rövidesen tanúivá válhatunk az emberi segítőkézség másféle megnyilvánulásainak is!

A felhíváshoz csatlakozni lehet személyesen, telefonon vagy tértivevényes levélben, a nyilvánosság vállalásával vagy anélkül, az alábbi címeiken:

Balczó András; ifj. Bibó István; Bouquet Gábor (1021 Bp., Vörös Hadsereg u. 2–17.); Demszky Gábor; Endreffy Zoltán (1024 Bp., Keleti Károly u. 27., 361-346); Iványi Gábor (1039 Bp., Madzsar József u. 33., 800-613); Kerényi Grácia (1013 Bp., Feszty Árpád u. 4.); Krassó György (1011 Bp., Fő u. 37/b, 153-591); Lengyel Gabriella (1084 Bp., Déri Miksa u. 16., 136-591); Nagy András (1023 Bp., Komjádi u. 3., 351-086).

Az ajándéksomagot küldeni szándékozők figyelmét felhívjuk a Magyar Vöröskereszt december 28-án meghirdetett lengyel segélyakciójára!

Egyoldalú lefegyverkezést – Kelet-Európában?

Keresztyén* békemozgalom az NDK-ban

Ezt a cikket a Wiener Tagebuch című, eurokommunista irányzatú lap 1981 októberi számából vettük át. Szerzője, H. H. Hücking dortmundi tanár és publicista. A magyar hatóságok az elmúlt három évben kétszer utasították el vízumkérelmét.

A cikk közvetlen tárgya az újabb, fegyverkezésellenes mozgalom, de futólag említést tesz a szerző két korábbi kezdeményezéséről is, amelyek a magyar közönség előtt úgyszólván teljesen ismeretlenek. Az egyik: miután 1962-ben bevezették az általános hadkötelezettséget, a keletnémet evangélikus egyház kampányt indított azért a jogért, hogy a sorköteles fiatalok lelkiismereti indokokra hivatkozva megtagadják a fegyveres szolgálatot. Ez a mozgalom kézzelfogható eredményt hozott: 1964-ben a Nemzetvédelmi Tanács rendeletben mondta ki, hogy aki „vallási nézetek vagy más indokok alapján” felmentést kér a fegyverviselési kötelezettség alól, ún. „építő században” teljesíthet szolgálatot. Azt a további követelést, hogy a munkaszolgálatosokat civil intézményekbe helyezték – több nyugati országban ez a gyakorlat –, az állam elutasította, s mint cikkünkben kitérünk, a törvénybe iktatott jogok gyakorlása sem magától értetődő. A jogi helyzet mégis alapvetően különbözik a Magyarországitól, ahol a fegyvertelen munkaszolgálat legfeljebb egy-egy kisegyház külön alku útján szerzett előjoga. A másik kezdeményezés ugyancsak az evangélikus egyháztól indult ki. 1978 első felében kormányzervek bejelentették, hogy az ösztől új tantárgy lesz a középiskolákban: honvédelmi ismeretek. Az egyház felszólította híveit, hogy levélben tiltakozzanak a tervezett intézkedés ellen. Nagyszabású kampány bontakozott ki, s a kormány, ha vissza nem is lépett szándékától, legalább a honvédelmi órák számát mérsékelte, és felvette a katonai oktatás tantervébe a „békére nevelés” tárgyát.

Schmidt kancellár és Carstens államelnök legutóbbi egyházpolitikai kijelentései nemcsak a Szövetségi Köztársaságban váltottak ki megütközést, hanem az NDK egyházi köreiből is. Schmidt az *Evangelische Kommentare* című folyóiratnak adott interjút, s kikelt az olyan keresztyén csoportok ellen, amelyek a Hegyi Beszédre hivatkozva lemondának a katonai biztonságról. Carstens pedig a brémai dómban mondott húsvéti beszédében elmagyarázta, hogyan értelmezendő a Hegyi Beszéd. Eszerint az egyszerű polgár választhatja

az erőszakmentességet, s ez tiszteletre méltó magatartás. A politikusok azonban nem vállalhatják, hogy a védtelenül maradt állam és polgárai ki legyenek szolgáltatva az ellenség támadásának.

Furcsa hasonlóságok

Keletnémet keresztyének ingerülten reagáltak erre a szemrehányásra, mely szerint az egyház illetéktelenül